

Riigikogu põhiseaduskomisjoni istungi protokoll nr 169

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 01. juuni 2026

Algus 11.15, lõpp 12.46

Juhataja: Ando Kiviberg (esimees)

Protokollija: Markus Veia (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Ants Frosch, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Lauri Läänemets, Evelin Poolamets, Helir-Valdor Seeder, Pipi-Liis Siemann, Timo Suslov, Jaak Valge

Komisjoni ametnikud: Erle Enneveer (nõunik-sekretariaadijuhataja), Helin Leichter (nõunik), Karin Tuulik (nõunik)

Puudusid: Anastassia Kovalenko-Kõlvart ja Tanel Tein

Kutsutud: juhtiv riigiprokurör Alar Lehesmets; vandedvokaat Norman Aas;

Keskkriminaalpolitsei korruptsioonikuritegude büroo juht Aivar Sepp; Kaitsepolitseiameti esindaja Taavi Teder; Tartu Ülikooli õigusnõunik Aliis Liin; Justiits- ja Digiministeeriumi karistusõiguse ja menetluse talituse nõunik Kätlin-Chris Kruusmaa (2. päevakorrapunkt); Justiits- ja Digiministeeriumi õiguspoliitika osakonna riigi koostöö keskkonna nõunik Karmen Vilms, Riigikantselei õigusosakonna koostöö keskkonna projektijuht Kristina Liik; Riigikogu Kantselei direktor Antero Habicht ja õigus- ja analüüsiosakonna juhataja Kaido Jõgeva, Vabariigi Presidendi Kantselei siseosakonna juhataja asetäitja Mall Gramberg ja jurist Katre Tubro; Andmekaitse Inspektsiooni menetlusvaldkonna jurist Terje Enula (3. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud korruptsioonivastase seaduse, karistusseadustiku ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (900 SE) teise lugemise ettevalmistamine (kaasatute kuulamine)
3. Vabariigi Valitsuse algatatud Riigi Teataja seaduse muutmise seaduse (879 SE) eelnõu teise lugemise ettevalmistamine (huvirühmade kuulamine)
4. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Ando Kiviberg tegi ettepaneku kinnitada nädala töökava järgmiselt:

Riigikogu põhiseaduskomisjoni nädala (01.06.2026-05.06.2026) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 01.06.2026 kell 11.15

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud korruptsioonivastase seaduse, karistusseadustiku ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (900 SE) teise lugemise ettevalmistamine (kaasatute kuulamine)
3. Vabariigi Valitsuse algatatud Riigi Teataja seaduse muutmise seaduse (879 SE) eelnõu teise lugemise ettevalmistamine (huvirühmade kuulamine)
4. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev, 02.06.2026 kell 14.00

1. Vabariigi Valitsuse algatatud kohtute seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (kohtumenetluse kiirendamine) eelnõu (854 SE) teise lugemise ettevalmistamine (menetlusotsused)
2. Vabariigi Valitsuse algatatud korruptsioonivastase seaduse, karistusseadustiku ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (900 SE) teise lugemise ettevalmistamine (menetlusotsused)
3. Vabariigi Valitsuse algatatud haldusmenetluse seaduse ja avaliku teabe seaduse muutmise seaduse (866 SE) eelnõu teise lugemise ettevalmistamine (huvirühmade kuulamine)
4. 24 Riigikogu liikme algatatud Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmise seaduse Vabariigi Presidendi valimiskorra muutmiseks eelnõu (872 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
5. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung neljapäev, 04.06.2026

1. Vabariigi Valitsuse algatatud Riigi Teataja seaduse muutmise seaduse (879 SE) eelnõu teise lugemise ettevalmistamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud haldusmenetluse seaduse ja avaliku teabe seaduse muutmise seaduse (866 SE) eelnõu teise lugemise ettevalmistamine
3. Info ja muud küsimused

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Ants Frosch, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Lauri Läänemets, Evelin Poolamets, Helir-Valdor Seeder, Pipi-Liis Siemann, Timo Suslov, Jaak Valge).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud vabariigi Valitsuse algatatud korruptsioonivastase seaduse, karistusseadustiku ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (900 SE) teise lugemise ettevalmistamine (kaasatute kuulamine)

Ando Kiviberg tutvustas istungil osalevaid külalisi ning selgitas, et käesolev eelnõu vastab sisuliselt varasemale eelnõule 442 SE, mille Vabariigi Valitsus võttis enne kolmandat lugemist tagasi, kuid erineb sellest kahe olulise muudatuse poolest. Üheks keskseks muudatuseks on ülikoolide ja rakenduskõrgkoolide töötajatele kehtiva toimingupiirangu erandi ümberkujundamine teadmussiirde protsessis, kus varasema regulatsiooni kohaselt eeldati selleks loa andmist kõrgkooli määratud organilt, kuid uues eelnõus selline nõue puudub. Varasemates aruteludes pidas komisjon vajalikuks teatud turvamehhanismi säilitamist, et maandada võimalikke huvide konflikte ning kaitsta ülikoolide huve. Selgitamaks muudatuse põhjendatust ja selle mõju andis ta sõna Tartu Ülikooli õigusnõunik Aliis Liinile.

Aliis Liin selgitas, et ülikoolide hinnangul ei ole varasemas eelnõus ette nähtud loa andva kogu nõue sobiv lahendus kolmel peamisel põhjusel. Esiteks tõstab see oluliselt

halduskoormust, kuna teadmussiirde juhtumid on sisuliselt keerukad ning eeldavad kõigi asjaolude põhjalikku analüüsi. Teiseks puudub selgus, millistest kriteeriumidest lähtudes peaks vastav kogu loa andmise üle otsustama, sealhulgas millises ulatuses hindama korruptsiooniriski või ülikooli huve. Kolmandaks märkis ta, et ebamääraste otsustuskriteeriumide korral võib selline regulatsioon riivata põhiseadusest tulenevat akadeemilist vabadust ja ettevõtlusvabadust, kuna loa andmine või andmata jätmine mõjutaks otseselt teadlaste võimalusi oma tegevust jätkata. Uues eelnõus pakutud lahendus on ülikoolide jaoks sobivam ning lisas, et ülikooli huvide kaitse on tagatud ka ilma vastava loakohustusega, kuna lõppotsustusõigus jääb ülikoolile endale. Sellega seoses viitas ta, et ülikooli esindusõigus on seaduse kohaselt rektoril, kes saab vajadusel volitusi edasi delegeerida, mistõttu ei teki olukorda, kus teadlased saaksid iseseisvalt ülikooli nimel otsuseid teha.

Ando Kiviberg märkis, et põhiseaduskomisjon jõudis varasemates aruteludes luba andva kogu lahenduseni eesmärgiga tagada ülikoolide huvide kaitse. Juhul kui ülikoolide hinnangul on need huvid ka uue regulatsiooni kohaselt piisavalt kaitstud, tuleb seda selgelt kinnitada. Normide leevendamine on praktikas alati lihtsam kui nende hilisem karmistamine, mistõttu on oluline muudatused põhjalikult läbi kaaluda. Ta avaldas lootust, et ülikoolid on pakutud lahenduse mõjud piisava põhjalikkusega ära hinnanud.

Aliis Liin kinnitas, et toimingupiirangu lõdvendamine ei too kaasa olukordi, kus tehinguid tehakse ülikooli teadmata või ilma ülikooli kontrollita. Ülikoolides on kehtestatud mitmetasandiline sisemine järelevalve ning pidevalt pööratakse tähelepanu töötajate korruptsioonivastaste nõuete teadlikkuse tõstmisele. Ülikoolide eesmärk ei ole järelevalvet vähendada ega vastavaid põhimõtteid leevendada, vaid tagada, et vajalik kontroll oleks jätkuvalt olemas ka uue regulatsiooni tingimustes.

Ando Kiviberg tutvustas teist eelnõus sisalduvat muudatust ning selgitas, et see puudutab karistusseadustiku (KarS) § 300¹ muutmist. Kehtiva regulatsiooni kohaselt on toimingupiirangu teadva rikkumise eest suures ulatuses ette nähtud rahaline karistus või kuni üheaastane vangistus. Varasemas eelnõus 442 SE seoti karistatavus olukorraga, kus rikkumisega tekitati suur kahju või saadi suur varaline kasu, ning raskematel juhtudel, eriti suures ulatuses, nähti ette ka rangem sanktsioon. See tekitas komisjonis arutelu, kuna mõnede käsitluste kohaselt võis selline lähenemine viia olukorrani, kus väiksema kui 40 000 euro kahju korral ei pruukinud rikkumine olla piisavalt sanktsioneeritud. Uues eelnõus on lähenemist muudetud ning karistusõiguslik vastutus seotakse nüüd sisulise tagajärjega, st olukorraga, kus toimingupiirangu rikkumine toob kaasa avaliku huvi seisukohast ebavõrdse või põhjendamatu eelise ametiisikule või kolmandale isikule. Muudatuse eesmärk on viia regulatsioon paremini kooskõlla korruptsioonivastase seaduse (KVS) loogikaga ning eristada formaalne huvide konflikt tegelikust korruptiivsest käitumisest. Samuti märkis ta, et kehtivas õiguses käsitatakse toimingupiirangu rikkumist abstraktse ohudeliktina, mis ei eelda alati konkreetse kahju või eelise tuvastamist. See on toonud praktikas kaasa ka juhtumeid, kus kriminaalmenetlus on algatatud pelgalt formaalse rikkumise alusel. Kavandatav muudatus peaks selliseid olukordi vähendama ning keskenduma sisulisele õigushüve kahjustamise juhtumitele. Ta andis muudatuse tausta ja eesmärkide täiendavaks selgitamiseks sõna Justiits- ja Digiministeeriumi esindaja Kätlin-Chris Kruusmaale.

Kätlin-Chris Kruusmaa selgitas, et kõnealune muudatus sai alguse põhiseaduskomisjonist

tulenenud soovist muuta toimingupiirangu rikkumise regulatsioon õigusselgemaks. Senine kuriteokoosseis on praktikas nõudnud ulatuslikku tõlgendamist ning kohtute lähenemised on olnud erinevad. Esialgu kaaluti kuriteokoosseisu sidumist kahju või varalise kasu tekkimisega, kuid see lahendus ei osutunud sobivaks, pälvides huvirühmade kriitikat. Seetõttu pakuti antud eelnõus välja uus sõnastus, mis lähtub KVS-i loogikast ning seob karistatavuse avaliku huvi seisukohast ebavõrdse või põhjendamatu eelise tekkimisega. Kavandatava lahenduse kohaselt jääks KVS-is toimingupiirangu rikkumine väärtteks, samas kui KarS-is oleks tegemist kuriteoga üksnes juhul, kui rikkumisega kaasneb sisuline kahjulik tagajärg avalikule huvile. Ta lisas, et „suure ulatuse“ kriteerium säilib ka edaspidi ning selle muutmine on poliitilise valiku küsimus, kuna piirmäära langetamine tooks kaasa suurema hulga tegude kriminaliseerimise. Praktikas on toimingupiirangu rikkumise kuritegusid registreeritud suhteliselt vähe, tuues näitena, et eelmisel aastal registreeriti üheksa sellist kuritegu.

Ando Kiviberg andis sõna juhtiv riigiprokurör Alar Lehesmetsale.

Alar Lehesmets märkis, et KarS § 300¹ on tekitanud õiguspraktikas järjepidevalt arutelusid. Kuigi kohtupraktika on toonud tänaseks mõningast selgust, toetab prokuratuur eelnõus 900 SE pakutud uut sõnastust, pidades seda varasemaga võrreldes selgemaks ja paremaks lahenduseks. Samas tõi ta esile, et prokuratuur ei välistaks ka võimalust käsitleda teemat laiapõhjalisemalt, näiteks KVS-i revisjonikomisjoni raames, et tagada regulatsiooni suurem süsteemsus ja järjepidevus. Ta juhtis tähelepanu riskile, et sagedased ja lühikese ajavahemiku jooksul toimuvad muudatused võivad tekitada õigusselguse probleeme nii praktikutele kui ka kohtutele. Vaatamata neile kaalutlustele toetab prokuratuur pigem eelnõu 900 SE lahendust.

Ando Kiviberg märkis täienduseks, et arutelude kontekstis tuleb arvestada ka Euroopa Liidu tasandi arengutega, viidates peatselt jõustuda võivale direktiivile, mis käsitleb muu hulgas toimingupiirangu regulatsiooni. Ta juhtis tähelepanu, et kavandatavate muudatuste hindamisel on oluline arvesse võtta ka sellest tulenevaid võimalikke mõjusid Eesti õiguskorrale.

Kätlin-Chris Kruusmaa täpsustas, et uus Euroopa Liidu direktiiv ei käsitle otseselt toimingupiiranguid. Direktiivist tulenevalt tuleb küll vaadata üle korruptsioonikuritegude koosseisud laiemalt, kuid toimingupiirangu regulatsiooni see eraldi ei puuduta.

Ando Kiviberg lausus, et arvestades kavandatavat regulatsioonide ülevaatamist ligikaudu kahe aasta perspektiivis, ei saa seda pidada pelgalt lühikeseks ajaperioodiks. Küsimus on sisuliselt selles, kas senine olukord saab sellisel kujul jätkuda ning kas see on vastuvõetav. Ta meenutas, et eelnõu 442 SE arutelude käigus jõudsid rahvaesindajad järeldusele, et kehtiv regulatsioon ei ole rahuldav, mistõttu ongi algatatud vastavad muudatused.

Pipi-Liis Siemann küsis, kas kavandatav seadusemuudatus on kooskõlas juba kujunenud kohtupraktikaga. Üldjuhul peaks inimene saama vajalikud juhised seadusest endast. Ta tõstatas küsimuse, kas uus sõnastus arvestab piisavalt neid tõlgendusi ja selgitusi, mis on kohtupraktika kaudu juba välja kujunenud.

Alar Lehesmets selgitas, et kavandatava muudatuse korral ei pruugi senine kohtupraktika enam olulisel määral abiks olla, kuna tegemist on uue sõnastuse ja uute kriteeriumidega. Varasema § 300¹ tõlgendused ei pruugi olla otseselt ülekantavad, kuna senises regulatsioonis neid uusi tunnuseid ei sisaldu. Teataval määral võib analoogiat leida mõne teise koosseisu,

näiteks mõjuvõimuga kauplemise kohtupraktikast, kuid üldjoontes tuleb uue regulatsiooni rakendamisel kujundada uus praktika.

Ando Kiviberg andis sõna keskkriminaalpolitsei korrupsioonikuritegude büroo juht Aivar Sepale.

Aivar Sepp sõnas, et arutelu on olnud sisukas ning aitab teemat edasi viia. Varasem 442 SE lahendus ei olnud tema hinnangul piisavalt hea. Praegune eelnõu 900 SE sõnastus on parem ja sisaldab täpsustavaid kriteeriume. Samas tõi ta välja ta, et sätte senised probleemid ei ole niivõrd tulenenud KarS-ist, vaid pigem KVS-i mõistetest, näiteks seotud isiku ja avaliku ülesande täitmise käsitlusest. KVS-i on juba muudetud ning teatud mõisteid kitsendatud, mis on aidanud muuta regulatsiooni selgemaks. Kuigi muudatuse eesmärk on õigusselguse suurendamine, ei pruugi uus sõnastus seda kohe tagada, kuna mõiste „avaliku huvi seisukohast ebavõrdne või põhjendamatu eelis“ on uus ning selle sisustamine vajab alles kohtupraktika kujunemist. Seetõttu võib ka uue regulatsiooni rakendamisel tekkida täiendavaid tõlgendusküsimusi. Lisaks tõi ta esile võimalikke tehnilisi ja menetluslikke küsimusi, sealhulgas sõnastuse mõju teo kvalifitseerimisele, näiteks kas tegemist on lõpuleviidud teo või katsega, mis võivad tekitada edaspidi praktikas vaidlusi. Samuti puudutas ta lühidalt eelnõus käsitletud erandeid ning leidis, et kuigi ülikoolid peavad muudatusi piisavalt turvaliseks, näitab praktika, et riskid võivad siiski realiseeruda ning seetõttu on oluline hinnata, kas olemasolevad kontrollimehhanismid on piisavad. Seaduse vastuvõtmisel tuleks arvestada võimalike praktiliste tagajärgedega ning teha teadlik valik.

Pipi-Liis Siemann tõstatas küsimuse kavandatava sõnastuse „kui see on kaasa toonud“ kohta, mis viitab minevikule. Ta küsis, kas kaaluda tuleks laiemat sõnastust, näiteks „kui see annab“, mis hõlmaks ka tulevikulisi tagajärgi. Lisaks küsis ta, kas toimingupiirangu rikkumise puhul tuleks regulatsioonis arvestada ka teo korduvust, viidates praktikale, kus rikkumised võivad olla toime pandud teadlikult ja korduvalt ning kas selline aspekt vajaks eraldi sätestamist.

Aivar Sepp märkis, et praktikas on esinenud juhtumeid, kus toimingupiirangu rikkumisi pannakse toime korduvalt ning teadlikult, kuid need on kvalifitseerunud väärtegedena. Väärteo- ja kriminaalmenetluse peamine erinevus seisneb kasutatavates õiguskaitsevahendites ning ka aegumistähtaegades. Väärteod aeguvad kiiremini kui kuriteod. Ta juhtis tähelepanu sellele, et olukorras, kus isik paneb toime korduvaid rikkumisi, ei pruugi väärteomenetluse sanktsioonid olla piisavad, kuna need piirduvad peamiselt rahatrahviga ega pruugi takistada edasist sarnast käitumist. Sellest tulenevalt pakkus ta võimaliku lahendusena välja, et korduv toimingupiirangu rikkumine võiks olla käsitletud rangemalt, näiteks eraldi koosseisuna KarS-is, mis võimaldaks sellistel juhtudel kohaldada kriminaalõiguslikku vastutust.

Helir-Valdor Seeder küsis täpsustusi korduvuse mõiste sisustamise kohta, viidates selle seosele väärteo ja kuriteo aegumistähtaegadega. Ta tõstatas küsimuse, kas olukorras, kus isik paneb toime toimingupiirangu rikkumise korduvalt, kuid üksikteod on väärteona aegunud, võiks see siiski anda aluse kriminaalmenetluse alustamiseks. Samuti küsis ta, kuidas praktikas hinnata teo teadlikkust ning millisel määral mõjutab see korduvuse käsitlemist. Ta tundis h kas ja kuidas sellised rikkumised fikseeritakse ning kas eksimuste korral rakendatakse esmalt leebemaid meetmeid või jälgitakse edasist käitumist enne rangemate sammude astumist.

Aivar Sepp vastas, et korduvuse sisustamiseks on võimalik kasutada erinevaid

lahendusvariante, tuues paralleelina näiteid KarS teistest koosseisudest, kus korduvus on juba arvesse võetud. Ühe võimalusena võiks korduvus olla seotud varasema väärteo eest määratud karistuse jõustumisega, st olukorras, kus isik paneb uue rikkumise toime pärast seda, kui eelnev karistus on jõustunud. Samas juhtis ta tähelepanu, et väärteo karistused aeguvad suhteliselt kiiresti, mistõttu mõjutab see ka korduvuse käsitlemist praktikas. Võimalikke lahendusi on mitu ning korduvuse regulatsiooni kujundamisel tuleb arvestada nii karistuse jõustumise kui ka aegumisega seotud asjaolusid.

Helir-Valdor Seeder täpsustas, et tema küsimus ei puuduta olukorda, kus rikkumised pannakse toime lühikese aja jooksul, vaid juhtumeid, kus väärtegu pannakse toime korduvalt pikema aja vältel, näiteks üle kahe aasta möödumisel iga kord, nii et üksikteod aeguvad väärteona, kuid jäävad siiski kriminaalmenetluse aegumistähtaja piiresse. Ta küsis, kas sellisel juhul võiks korduvus anda aluse käsitada tegu kriminaalkorras või jäävad need rikkumised siiski käsitlemata.

Aivar Sepp selgitas, et selliste olukordade vältimiseks on võimalik korduvuse regulatsioon kujundada viisil, mis eeldab varasema väärteokaristuse kehtivust. Üks lahendus on siduda korduvus olukorraga, kus isikul on juba varasema rikkumise eest jõustunud karistus ning uus rikkumine pannakse toime selle kehtivuse ajal. Vastasel juhul võib tekkida olukord, kus ka ajaliselt hajutatud ja väiksemad rikkumised viivad ootamatult kriminaalvastutusesse, mis ei pruugi olla proportsionaalne. Seetõttu tuleb korduvuse regulatsiooni kujundamisel tema hinnangul vältida lahendusi, mis võimaldaksid pelgalt mitme eraldiseisva väärteo pinnalt kohaldada automaatselt kriminaalvastutust. Eesmärk peaks olema tasakaalustatud lahendus, kus arvestatakse nii rikkumiste korduvust kui ka nende ajalisust ja raskust, vältides olukordi, kus isik satub ebaproportsionaalselt rangema vastutuse alla üksnes formaalsete kriteeriumide alusel.

Helir-Valdor Seeder täpsustas korduvuse käsitlemise probleemi, tuues esile kaks erinevat võimalikku stsenaariumi: ühelt poolt olukorra, kus mitu rikkumist pannakse toime kahe aasta sees ja need ei ole aegunud, ning teiselt poolt olukorra, kus rikkumised pannakse toime kahe aasta ja ühe kuu tagant nii, et üksikteod aeguvad väärteguna, kuid jäävad siiski kriminaalmenetluse aegumistähtaja piiresse. Ta küsis, kas sellistel juhtudel peaks korduvuse mõiste olema seaduses täpsemalt reguleeritud või jääks selle sisustamine praktikas uurimisorganite ja kohtute tõlgendada. Samuti tõstatas ta küsimuse, kas kõiki neid ajalisuse ja aegumisega seotud asjaolusid tuleks korduvuse regulatsiooni kujundamisel arvesse võtta ning kas need hakkaksid praktikas mängima määravat rolli.

Aivar Sepp pakkus võimaliku lahendusena, et korduvuse määratlemisel võiks lähtuda varasema väärteokaristuse kehtivusest. Korduvust saaks arvestada juhul, kui isikut on varem toimingupiirangu rikkumise eest karistatud ning see karistus on uue teo toimepanemise ajal endiselt kehtiv. Kui varasem karistus on selleks ajaks kustunud, siis seda enam korduvuse hindamisel ei arvestata ning käsitus algab sisuliselt uuesti. Väärteo puhul kustub karistus teatud aja möödudes pärast selle kandmist, mistõttu on võimalik siduda korduvuse regulatsioon just selle kehtivuse perioodiga.

Ando Kiviberg märkis, et kuigi arutelu korduvuse teemal on sisuline ja vajalik, ei ole vastavaid muudatusettepanekuid eelnõu raames hetkel ametlikult esitatud. Korduvuse temaatikat on võimalik käsitleda põhjalikumalt edasise revisjoni käigus ning selleks on

sisulist vajadust ja aruteluainet piisavalt.

Evelin Poolamets küsis mõiste „suures ulatuses“ kohta, soovides selgust, kelle poolt ja milliste kriteeriumide alusel see määratletakse. Ta tõstatas küsimuse, kas ning kuidas mõjutavad selle hindamist ajas toimuvad muutused, näiteks inflatsioon.

Aivar Sepp selgitas, et mõiste „suures ulatuses“ on kehtivas õiguses määratletud konkreetsete rahaliste piiridena. Oluline ulatus on 4000 eurot, suur ulatus 40 000 eurot ning eriti suur ulatus 400 000 eurot. Neid seaduses sätestatud piirmäärasid muudetakse vajadusel.

Ando Kiviberg andis sõna Kaitsepolitseiameti esindaja Taavi Tederile.

Taavi Teder märkis, et Kaitsepolitseiamet jääb oma varasemate seisukohtade juurde, mille kohaselt on toimingupiirangu rikkumise regulatsiooni muutmine küll vajalik, kuid mitte pakutud kujul. Muudatuse vajadus on tõusetunud eelkõige arutelust, kas kriminaalvastutust peaks kohaldama olukordades, kus puudub otsene varaline kahju või kasu. Toimingupiirangu rikkumise koosseisu eesmärk on tagada avaliku võimu usaldusvärsus ning vältida olukordi, kus ametnikud teevad otsuseid huvide konfliktis. Tema hinnangul ei seisne probleem üksnes tegelikus kahjus või saadud kasus, vaid ka avalikkuse usalduses riigi vastu, mis võib saada kahjustada ka näilise või formaalse korruptiivse käitumise korral. Ta ütles, et kehtival regulatsioonil on olnud oluline ennetav mõju ning see on aidanud kaasa Eesti heale positsioonile rahvusvahelistes korruptsioonivastastes hinnangutes. Ta sõnas, et korruptsioonikuritegude tõendamine on praktikas keeruline, kuna need ei pruugi jätta otseseid jälgi ning tuginevad sageli kaudsetele tõenditele ja tunnistustele. Ametnike teadlikkus korruptsioonivastastest reeglitest ei ole alati piisav, kuid ta leidis, et lahenduseks ei ole kuriteokoosseisu kitsendamine. Tema hinnangul tuleks keskenduda selgema ja arusaadavama regulatsiooni loomisele ning säilitada toimingupiirangu rikkumise heidutav mõju. Kokkuvõtvalt sõnas ta, et õigusruumi muudatused peaksid olema läbimõeldud ja stabiilsed ning toetama nii korruptsiooni ennetamist kui ka avalikkuse usalduse hoidmist riigi vastu.

Pipi-Liis Siemann tõstatas küsimuse avalikkuses esineva arusaamatuse kohta uurimisorganite tegevuse suhtes, sest ühiskonnas on tekkinud teatud vastuolu ja kriitilised arutelud. Ta palus selgitada, kas selline arusaamatus on põhjendatud ning millest see vastuolu uurimisorganite tegevuse ja avaliku taju vahel võib tuleneda.

Taavi Teder vastas, et avalikkuses esineva arusaamatuse tekkepõhjuseid on keeruline üheselt määratleda ning selleks puudub tema hinnangul selge ja ühene selgitus. Korruptsioonikuritegude uurimised viiakse läbi ametnike poolt tugeva siseveendumuse alusel ning eesmärgiga tagada avalikkuse usaldus riigi ja selle institutsioonide vastu. Uurimiste läbiviimisel lähtutakse eelkõige soovist kaitsta õigusriigi toimimist ning avaliku võimu usaldusvärsust, mis on korruptsioonikuritegude menetlemise peamine motivaator.

Ando Kiviberg märkis täienduseks Taavi Tederile, et lisaks avaliku võimu kandjate usaldusvärsusele on oluline ka õiguskaitseorganite usaldus ühiskonna silmis. Rahvaesindajate hinnangul on mõningatel juhtudel õiguskaitseorganite liigse tõlgendusruumi kasutamine seda usaldust vähendanud, mis on omakorda ajendanud arutama käesolevaid seadusemuudatusi. Usaldus on kahepoolne ning Riigikogu ülesanne on kaaluda erinevaid seisukohti ja leida tasakaalustatud lahendus. Samuti kutsus ta üles vastastikusele

lugupidamisele ning märkis, et erinevad institutsioonid peavad täitma oma rolli - õiguskaitseorganid ohtude ennetamisel ning seadusandja tasakaalu leidmisel.

A. Kiviberg andis sõna vandedvokaat Norman Aasale.

Norman Aas sõnas, et senine regulatsioon on olnud õiguslikult problemaatiline eelkõige selle määratlematuse tõttu, kuna see tugineb KVS üldistele ja osaliselt ebaselgetele mõistetele. Ta tõi esile, et praktikas on õiguskaitseorganid kasutanud seda ebaselgust pigem laiendavaks tõlgendamiseks ning kohtute hinnangul ei ole tegemist üksnes ebaselge normiga, vaid probleem seisneb ka selles, et normi koosseis ei pruugi sisaldada kriminaalõigusele omast ebaõiguse määra. Seetõttu on inimestel raske aru saada, kas nad panevad toime kuriteo. Rahvusvahelises võrdluses on toimingupiirangu rikkumise kriminaliseerimine pigem erandlik ning paljudes riikides käsitletakse selliseid rikkumisi väärteo või distsiplinaarrikkumisena. Sellest tulenevalt pidas ta vajalikuks kehtiva koosseisu kitsendamist. Kavandatava sõnastuse kohta leidis ta, et kuigi tegemist ei ole ideaalse lahendusega, on see samm õiges suunas, kuna see piirab kehtiva normi kohaldamisala. Tema hinnangul jääb senine kohtupraktika suures osas kehtima, kuna normi põhistruktuur ei muutu, ning lisanduv kriteerium – avaliku huvi seisukohast ebavõrdne või põhjendamatu eelis – ei ole õiguskorras täiesti uus. Lõpetuseks märkis ta, et arvestades KVS revisjoni ajakulu, ei ole mõistlik oodata selle tulemusi, vaid kavandatud muudatus tuleks viia ellu, täites seeläbi ka seadusandja varasemad lubadused.

Lauri Läänemets märkis, et ei nõustu seisukohaga, nagu oleks õiguskaitseorganid tekitanud usalduskriisi, leides, et probleem tuleneb osaliselt ka kehtivast seadusandlusest. Õigussüsteemi usaldusväarsuse hoidmine on eelkõige Riigikogu ülesanne ning avalikus ruumis toimuvate arutelude põhjal võib täheldada usalduse vähenemist, mis vajab tähelepanu. KVS revisjoni ajastus on ebakindel ning võib venida pikale, mistõttu on arusaadav, et vastavaid muudatusi arutatakse juba praegu. Ta palus täpsustust „suures ulatuses“ tõlgendamise kohta. Senine praktika on selles küsimuses lähtunud pigem tehingu kogumahust, mitte saadud kasust. Ta küsis, kas see lähenemine jääb kehtima ka edaspidi.

Kätlin-Chris Kruusmaa ja **Aivar Sepp** vastasid jaatavalt.

Helir-Valdor Seeder küsis täpsustusi mõistete „kogumaht“ ning „kasu või kahju“ sisustamise kohta, paludes selgitada nende erinevust praktikas. Ta tõstatas küsimuse karistusõigusliku piiri kohta, tuues võrdluse varguse ja toimingupiirangu rikkumise vahel. Ta viitas, et väiksema summaga vargus kvalifitseerub kriminaalkuriteona, samas kui toimingupiirangu rikkumine võib kuni 40 000 euroga jääda väärteo tasemele. Ta küsis, kas selline lähenemine võib viia olukorrani, kus suurema ulatusega rikkumised ei too kaasa kriminaalvastutust.

Norman Aas selgitas, et juhul kui tegemist on riigivara või avaliku vara omastamisega, kohaldub sellele eraldi karistusõiguslik regulatsioon, mille alusel algab kriminaalvastutus juba oluliselt madalamatest summadest. Kavandatav muudatus ei muuda olukorda juhtudel, kus ametiisiku tegevuses on selgelt tuvastatav omakasu motiiv ehk soov saada ise varalist kasu või anda see kolmandale isikule. Sellisel juhul kohaldub vastav karistusseadustiku regulatsioon jätkuvalt ning tegemist võib olla kriminaalkorras karistatava teoga.

Aivar Sepp täiendas, et kehtivas õiguses on varguse puhul kriminaalvastutuse piir madal ning juba ligikaudu 200 euro ületamisel kvalifitseerub tegu kuriteona, mille eest on ette nähtud ka

rangemad sanktsioonid. Toimingupiirangu rikkumise puhul on probleem selles, et kui ei suudeta tõendada avaliku huvi seisukohast ebavõrdse või põhjendamatu eelise tekkimist, siis ei saa kuriteokoosseisu kohaldada ka väga suurte summade korral. Sellisel juhul võib isegi märkimisväärse rahalise väärtusega otsus jääda väärteto tasemele. Ta tõi näitena kohalike omavalitsuste otsustusprotsessid, sealhulgas planeeringutega seotud juhtumid, kus mängus võivad olla suured rahalised väärtused. Sellistes olukordades võib olla keeruline menetluslikult tõendada, kas konkreetne otsus tõi kaasa avaliku huvi seisukohast ebavõrdse või põhjendamatu eelise. Ta juhtis tähelepanu riskile, et uue sõnastuse rakendamisel võivad tekkida olukorrad, kus olulise mõjuga otsuseid ei ole võimalik kriminaalõiguslikult kvalifitseerida, kuna vajalikku sisulist kriteeriumi ei suudeta tõendada.

Norman Aas märkis vastuseks, et enamike kuritegude puhul tuleb koosseisu tunnused menetluses tõendada ning kui seda ei suudeta, ei saa tegu käsitada kuriteona. Olukord, kus õiguskaitseorgan ei suuda vajalikku koosseisu elementi tõendada, tähendabki, et kuritegu ei ole toime pandud, mistõttu ei saa seda käsitleda probleemina iseenesest, vaid õigussüsteemi tavapärase toimimisena.

Aivar Sepp lausus vastu, et erinevad seisukohad on arutelus ootuspärased, kuid avalikkuse tajus võivad sellised olukorrad näida siiski korruptiivsetena. Kui ametnik teeb otsuse huvide konfliktis, näiteks enda või lähedase isiku huvides, võib see ühiskonna hinnangul kahjustada usaldust ka siis, kui õiguslik kvalifikatsioon ei pruugi seda kuriteona käsitleda. Lõppkokkuvõttes on tegemist seadusandja teadliku valikuga, millise ulatusega käitumine kvalifitseeritakse kuriteona ning millised juhtumid jäävad muude vastutusvormide alla. Sellisel juhul tuleb tehtud valikut aktsepteerida ning sellest lähtuvalt ka praktikas tegutseda.

Kätlin-Chris Kruusmaa ütles, et toimingupiirangu rikkumise kuriteokoosseisu ei ole asjakohane võrrelda varavastaste kuritegudega, nagu vargus. Juhul, kui ametiisik paneb toime avaliku vara omastamise, kohaldub selleks eraldi karistusseadustiku säte, kus vastutus ei sõltu „suure ulatuse“ kriteeriumist samal viisil. Toimingupiirangu rikkumine on oma olemuselt abstraktne koosseis, mille puhul ei pruugi kahju või kasu alati realiseeruda, mistõttu ei ole see võrreldav olukordadega, kus vara on realselt omastatud. Kokkuvõttes nõustus ta Norman Aasa seisukohaga, et neid kahte liiki rikkumisi ei ole õige käsitleda samadel alustel ega omavahel otseselt võrrelda.

Helir-Valdor Seeder väljendas arusaama, et toimingupiirangu rikkumise puhul jääb alles nn ohudelikti loogika, mille kohaselt ei ole alati vajalik tegeliku kahju või kasu tekkimine, vaid piisab korruptsiooniohtliku olukorra loomisest. Kuigi kavandatav muudatus kitsendab teatud määral normi koosseisu, jääb tema hinnangul põhimõtteline alus samaks ehk ka edaspidi võib teatud juhtudel olla tegemist kriminaalkorras karistatava teoga juba üksnes sellise olukorra loomise tõttu, kus avaliku huvi rikkumise risk on olemas, sõltumata sellest, kas konkreetne kahju või kasu on realiseerunud.

Kätlin-Chris Kruusmaa vastas, et tõesti see niiviisi on, aga võrreldes eelmises eelnõus pakutud lahendusega ei minda praeguse muudatusega nii kaugele, et välistada pelgalt ohu tekitamise alusel vastutus, vaid abstraktsus jääb teatud määral alles.

Ando Kiviberg sõnas, et kõikide kutsutud osapoolte seisukohad ja argumendid on ära kuulatud ning komisjoni liikmetel on kujunenud terviklikum arusaam kavandatavate

muudatuste võimalikust mõjust. Käesoleval istungil menetlusotsuseid ei tehta ning liikmetel on homseni aega kaaluda esitatud seisukohti. Kavandatavate muudatuste eesmärk on suurendada õigusselgust võrreldes kehtiva regulatsiooniga, kuigi lõplikku tulemust ei saa ette garanteerida. Samuti märkis ta, et praktika kujunemine on lõppkokkuvõttes määrav ning muudatuste mõju selgub nende rakendamisel. Areng eeldab teatud riskide võtmist ning liigne ettevaatlikkus võib pidurdada vajalikke muutusi, mistõttu tuleb seadusandjal teha kaalutletud, kuid julgeid otsuseid.

Pipi-Liis Siemann pöördus tagasi sõnastuse „on kaasa toonud“ juurde ning küsis, kuidas seda ajaliselt tõlgendada. Ta tõstatas küsimuse, kas kuriteokoosseisu rakendamiseks peab kahjulik tagajärg olema juba saabunud või piisab olukorrast, kus rikkumine võib sellise tagajärje tulevikus kaasa tuua.

Kätlin-Chris Kruusmaa selgitas, et revisjoni käigus ei ole veel sõnastust „on kaasa toonud“ eraldi põhjalikult arutatud, kuid praegusel kujul viitab see selgelt minevikulisele tagajärjele, mis mõnevõrra kitsendab koosseisu. Juhul, kui kasutada tulevikku suunatud sõnastust, muutuks koosseis abstraktsemaks ja laiemalt tõlgendatavaks. Samas tõi ta esile, et ka kehtiva sõnastuse puhul on võimalik käsitleda olukordi, kus tagajärg ei ole veel realiseerunud, rakendades KarS § 25 ehk süüteokatset. Kui toimingupiirangu rikkumist on alustatud, kuid see ei ole lõpule viidud, võib tegu kvalifitseeruda süüteokatsena, eeldusel et see on tõendatav. Sellisel juhul on võimalik menetlemine ka ilma lõpliku tagajärje saabumiseta.

Norman Aas selgitas, et enamik KarS koosseise on sõnastatud viisil, mis eeldab teo lõpuleviimist, kuid kuriteokatsed on karistatavad üldosa sätete alusel. Eriosa normides käsitletakse katset eraldi harva ning õigustehniliselt on tavapärasem läheneda sellele üldosa regulatsiooni kaudu. Selline süsteem on õigustehniliselt põhjendatum ning väldib vajadust dubleerida iga üksiku koosseisu juures katse regulatsiooni.

Ando Kiviberg tänas külalisi.

3. Vabariigi Valitsuse algatatud vabariigi Valitsuse algatatud Riigi Teataja seaduse muutmise seaduse (879 SE) eelnõu teise lugemise ettevalmistamine (huvirühmade kuulamine)

Ando Kiviberg selgitas, et arutelu käigus kuulatakse ära huvirühmade ettepanekud. Ta tutvustas istungile kutsutud külalisi ning märkis, et kaasamiskiri saadeti laiapõhjaliselt erinevatele institutsioonidele ja organisatsioonidele. Arvamused ja ettepanekud esitasid Riigikogu Kantselei, Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei ning Andmekaitse Inspeksioon, samas kui Eesti Pank ja Eesti Kaubandus-Tööstuskoda teatasid, et neil täiendavaid seisukohti ei ole. Ta andis sõna Riigikogu Kantselei direktor Antero Habichtile ettepanekute tutvustamiseks.

Antero Habicht märkis, et Riigikogu Kantselei esialgsed murekohad on arutelude käigus Justiits- ja Digiministeeriumiga lahenduse leidnud. Keskne küsimus puudutas võimude lahususe tagamist, vältimaks olukorda, kus Riigikogu peaks tegutsema ministeeriumi hallatavas andmekogus. Ta tõi esile, et saavutatud lahendus võimaldab põhiseaduslikel institutsioonidel menetleda oma eelnõusid enda hallatavates andmekogudes, säilitades samas kodanike jaoks ühtse ja arusaadava ligipääsu seadusloome protsessile. Kuigi valitsuse poolne

süsteem on juba kasutuses, on Riigikogu menetlusprotsess oluliselt keerukam, arvestades suuremat osapoolte hulka ja menetlusetappe. Samuti märkis ta, et vajaliku IT-arenduse maksumus võib ulatuda ligikaudu 1,7 miljoni euronile ning selleks tuleb taotleda täiendavaid vahendeid riigieelarvest. Kavandatav lahendus toetab seadusloome protsessi selgust, tõhusust ja kasutajasõbralikkust ning aitab säilitada Eesti digiriigi mainet, mistõttu on Riigikogu Kantselei valmis eelnõu sellisel kujul toetama.

Ando Kiviberg andis sõna Justiits- ja Digiministeeriumi õiguspoliitika osakonna riigi koosloome keskkonna nõunik Karmen Vilmsile.

Karmen Vilms selgitas, et eelnõu täpsustatud sõnastus rõhutab selgemalt võimude lahususe põhimõtte tagamist, võimaldades põhiseaduslikel institutsioonidel, sealhulgas Riigikogul, pidada oma andmekogusid eraldi. Uue lahenduse kohaselt on see põhimõte ka seaduse tasandil üheselt arusaadav. Valitsuse arendatav Sätla põhineb mikroteenuste arhitektuuril, mis võimaldab juba loodud lahenduste osalist taaskasutamist ka teiste institutsioonide jaoks, eelkõige eelnõude koostamise osas. Samas vajab süsteem iga institutsiooni eripäradest tulenevalt täiendavat arendamist. Sätlas toimub eelnõude koostamine terviktekstipõhiselt, mis muudab kavandatavad muudatused arusaadavamaks nii koostajatele kui ka avalikkusele ning võimaldab paremini jälgida muudatuste konteksti. Tema hinnangul on tegemist uuendusliku lähenemisega, mille järele on huvirühmadel olnud selge ootus. Arenduste rahastamiseks on taotletud vahendeid Euroopa Liidu fondidest, eesmärgiga toetada põhiseaduslike institutsioonide süsteemide edasiarendust.

Ando Kiviberg andis sõna Andmekaitse Inspektsiooni menetlusvaldkonna jurist Terje Enulale.

Terje Enula tõi välja, et Andmekaitse Inspektsioon pidas eelnõu puhul problemaatiliseks andmekogu pidamise ja isikuandmete töötlemisega seotud rollijaotuse ebaselgust. Ta selgitas, et ei olnud piisavalt arusaadav, millised ülesanded kuuluvad andmekogu pidajale ning millised isikuandmete töötlejale. Sellest tulenevalt tehti ettepanek täpsustada seaduses rollijaotust, eelkõige isikuandmete töötlemise osas, ning sätestada selgelt vastutuse jagunemine, sealhulgas kaasvastutuse põhimõte. Vastavasisulise täpsustuse sisseviimises on kokku lepitud.

Ando Kiviberg andis sõna Vabariigi Presidendi Kantselei siseosakonna juhataja asetäitja Mall Grambergile

Mall Gramberg selgitas, et Vabariigi Presidendi Kantselei on eelnõu osas teinud koostööd Justiits- ja Digiministeeriumiga ning leidnud mitmetes küsimustes ühise arusaama. Esialgne peamine mure puudutas presidendi rolli seadusloomes kui viimast etappi ning seda, kuidas presidendi otsused kavandatavasse süsteemi sobituvad. Praeguse lahenduse kohaselt ei liitu presidendi kantselei esialgu süsteemiga, kuid jälgib selle toimimist ning otsib koostöös Riigikogu Kantseleiga võimalusi süsteemide ühendamiseks tulevikus. Ka presidendi kantselei vajab sel juhul IT arendusteks rahalisi vahendeid. Samuti sõnas ta, et presidendi tegevus ei piirdu üksnes seaduste väljakuulutamisega, vaid hõlmab ka muid põhiseaduslikke ülesandeid, näiteks auastmete andmine, mis vormistatakse presidendi otsusega. Siin on esitatud taotlus ja dokumendid asutusesiseseks kasutamiseks ning neid ei ole võimalik eelnõu staadiumis avalikustada. Teatud presidendi otsused, nagu armuandmised, ei kuulu kehtiva õiguse

kohaselt üldse Riigi Teatajas ega kodulehel avalikustamisele, mistõttu tuleb arvestada erinevate otsuste eripäradega. Kui peaks vaja minema seadluste väljatöötamist, on loogiline, et presidendi kantselei on selles süsteemis sees. Ta loodab, et tulevikus leitaks toimivad lahendused.

Ando Kiviberg tutvustas soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei esitatud ettepanekuid. Voliniku hinnangul on üheks olulisemaks riskiks digilõhe süvenemine, kuna arvamuste esitamine ja menetluse jälgimine toimub peamiselt Sätla keskkonnas. See võib seada ebasoodsamasse olukorda isikud, kellel on piiratud digioskused või ligipääs vajalikele vahenditele, näiteks eakad ja puuetega inimesed. Kuigi eelnõu võimaldab mõjuval põhjusel kasutada ka alternatiivseid viise menetluses osalemiseks, on oluline tagada, et see ei jääks üksnes formaalseks erandiks, vaid toimiks praktikas reaalse ja kättesaadava lahendusena.

Karmen Vilms vastas, et eelnõus on ette nähtud võimalus esitada arvamusi ka väljaspool Sätla keskkonda ning selliste sisendite menetlusse kaasamine on vastava menetlusetapi eest vastutava asutuse kohustus. Kaasamine erinevates formaatides on tavapärane ja vajalik ning ta nõustus voliniku tähelepanekuga digilõhe riski kohta. Samas selgitas ta, et eelnõu koostamisel on püütud tagada, et ka väljaspool süsteemi esitatud arvamused jõuaksid menetlusse ning oleksid arvesse võetud. Kuigi vajalikud mehhanismid on loodud, tuleb nende toimimist praktikas pidevalt jälgida, et alternatiivsed osalemisvõimalused ei jääks üksnes formaalseks.

Ando Kiviberg tutvustas voliniku teist tähelepanekut, mille kohaselt võib Sätla kasutuselevõtuga kaasneda ligipääsetavuse risk. Keskkond peab olema kasutatav ka puuetega inimestele, sealhulgas toetama ekraanilugejaid, tagama piisava kontrastsuse ning arusaadava struktuuri. Juhul kui need nõuded ei ole täidetud, võib see piirata puuetega inimeste ja neid esindavate organisatsioonide võimalusi menetluses osaleda.

Karmen Vilms nõustus voliniku tähelepanekuga ligipääsetavuse osas ning selgitas, et Sätla avaliku vaate arendamisel on ligipääsetavuse nõuete täitmine seatud üheks oluliseks tingimuseks. Süsteem peab vastama rahvusvahelistele ligipääsetavuse standarditele (WCAG nõuded) ning arendaja kinnitusel on need nõuded arenduses arvesse võetud.

Ando Kiviberg tutvustas voliniku kolmandat tähelepanekut, mille kohaselt võib Sätla kasutuselevõtuga kaasneda keeleline ja arusaadavuse risk. Õigusloome tekstid on olemuselt keerukad ning juhul, kui keskkonnas avalikustatakse üksnes juriidiliselt keerulisi dokumente ilma lihtsustatud kokkuvõtete või selgitusteta, võib see anda eelise professionaalsetele huvirühmadele. Sellisel juhul võivad tavakodanikud ja väiksemad organisatsioonid jääda ebasoodsamasse olukorda, mistõttu on oluline tagada, et info oleks arusaadav ja kättesaadav laiemale avalikkusele.

Karmen Vilms märkis, et voliniku tähelepanek keelelise arusaadavuse kohta on põhjendatud ning lausus, et vähemalt seletuskirjad peaksid olema koostatud viisil, mis on arusaadav ka mittespetsialistile. Süsteem ise ei saa seda probleemi täielikult lahendada, kuid teatud määral on võimalik kasutada tehnoloogilisi lahendusi, sealhulgas tehisaru, et arusaadavust parandada. Lõppvastutus selge ja arusaadava keelekasutuse eest jääb siiski eelnõude koostajatele ning vastavad nõuded on kehtivas praktikas juba olemas, mistõttu selles osas täiendavaid regulatiivseid muudatusi ei kavandata.

Ando Kiviberg tutvustas voliniku neljandat tähelepanekut, mille kohaselt võib Sätla keskkonnas arvamuse esitaja nime ja esindatava avalikustamine avaldada heidutavat mõju osalemisele. Eriti tundlike teemade puhul, nagu diskrimineerimine, puue, perevägivald või muud isikuandmeid puudutavad küsimused, võivad inimesed hoiduda oma seisukohtade avaldamisest, kui nende identiteet tehakse avalikuks. Selline mõju võib vähendada kogemusliku sisendi andmist ning piirata teatud ühiskonnagruppide osalemist õigusloome protsessis.

Karmen Vilms nõustus, et tundlikel teemadel kogemuslugude esitamine on oluline, et mõista eelnõude võimalikke mõjusid. Samas tuleb selliste sisendite puhul tagada esitaja eraelu kaitse. Esialgses etapis ei ole kogu menetlusosa süsteemis kasutusele võetud, kuid arenduse käigus otsitakse lahendusi, mis võimaldaksid isikuandmeid vajaduse korral osaliselt varjata, säilitades samal ajal võimaluse sisuliseks kaasamiseks.

Ando Kiviberg tutvustas voliniku viiendat tähelepanekut, mille kohaselt võib Sätla keskkonnas tehisaru kasutamine kaasa tuua algoritmilise kallutatuse riski. Juhul kui tehisaru kasutatakse kokkuvõtete, mõjuanalüüsides või ettepanekute töötlemisel, tuleb tagada, et see ei vähendaks vähemusvaadete nähtavust ega moonutaks võrdse kohtlemisega seotud argumente.

Karmen Vilms nõustus, et tehisaru kasutamisega kaasnevad riskid on laiemalt omased kõikidele valdkondadele. Lõppvastutus jääb alati inimesele ehk eelnõu koostajatele, kes peavad tehisaru väljundeid kriitiliselt hindama. Ta selgitas, et oluline on teadlikult valida, milliseid andmeid tehisaru analüüsiks kasutatakse, et vältida kallutatust ning tagada tulemuste usaldusväärsus.

Ando Kiviberg väljendas heameelt, et erinevate osapoolte vahel on saavutatud koostöine lahendus, mis arvestab nii täitevvõimu, seadusandliku võimu kui ka Vabariigi Presidendi Kantselei seisukohti. Ta avaldas lootust, et komisjon saab järgneval istungil teha vajalikud menetlusotsused ning tänas kutsutud külalisi osalemise eest.

4. Info ja muud küsimused

Infot ja muid küsimusi ei olnud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Ando Kiviberg
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Markus Veia
protokollija